

OBRTNI VESTNIK

Strokovni list za povzdigo in napredek slovenskega obrtništva.

»Obrtni Vestnik«

izhaja
mesečno dvakrat, in sicer:
vsakega 1. in 15. v mesecu
ter stane celoletno . . . K 24
polletno . . . » 12
posamezna številka . . . » 1

Oficijelno glasilo „Dež. zveze kranjskih obrtnih zadrug v Ljubljani“
in „Zveze južnoštajerskih obrtnih zadrug“ s sedežem v Laškem trgu
in slovenskih obrtnih društev.

Nefrankirani dopisi se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo.
Ponatis dovoljen le z navedbo vira.

Cene inseratom:

$\frac{1}{32}$ strani pri enkratni objavi
K 6, pri večkratnih objavah
primeren popust.
Za male objave enostopna
petitvrsta K 1.

Uredništvo in upravnništvo:
Ljubljana, Dunajska cesta 20

III. letnik.

V Ljubljani, 15. junija 1920.

Štev. 10.

Vedno lepše.

Velikansko nevolje in ogromno škode je povzročila nezakonita naredba o osemurnem delavniku. Premeteni Angleži so spravili to vprašanje na dan, ker bi radi zaslužili celi svet svoji industriji. Oni imajo svojo industrijo na najvišji stopnji, delajo večinoma s stroji, izmenjajo delavstvo trikrat tekom 24 ur, pa delajo noč in dan, kar v industrijah drugih držav ni. Ponižna Jugoslavija, ki je v vsem tako grozno počasna, je bila hitra v tem vprašanju in je šla na lim hinavskim Angležem, brez ozira, ali je uvedba kratkega delavnega roka primerna za poljedelsko državo, koje gospodarstvo je še na nizki stopnji.

Ali našim socialistom za zeleno mizo deželne vlade za Slovenijo pa to še ni zadosti. Ker so v Beogradu hudo počasni in tudi najbrže nimajo pravega veselja do nadaljnih poskusov, so jo v Ljubljani skuhal. Hoteli so izdati nekako naredbo o dopustih, čeravno so vedeli, da za tako odredbo nimajo pravice in je brez pomena, če ne velja za celo državo.

Slovenski obrtniki smo prenesli že mnogo težav, pretrpeli smo že veliko zapostavljanja ali norčevanja iz samega sebe pa do sedaj še nismo okusili. In norčevanje iz obrtnikov bi bila omenjena naredba. Zato pa smo obrtniki po svojih zastopnikih jasno in domumno povedali svoje mnenje gospodom pri zeleni mizi.

Kdor more kaj takega skuhati, tisti pač ne pozna razmer v obrtnem stanu. Pomislijo naj gospodje le položaj malega obrtnika, ki dela od ranega jutra do trde noči in komaj zasluži toliko, da preživi sebe in svojo družino. In sedaj hočejo prisiliti takega revnega obrtnika, da bi plačeval svojemu pomočniku mezdo in prehrano za čas dopusta. Kje bo pa jemal? Ali naj svoje delo naročnikom toliko dražje zaračuni, da bo dobil tudi izdatke za pomočnika, ki ne dela? Kedaj bo pa imel obrtnik dopust in kdo mu ga bo plačal? Ali naj da želodce svoje družine v penzijo za čas dopusta, kateri gre potemtakem tudi obrtniku! Tudi mi zahtevamo dopust in ker vi mislite zahtevati od nas, da naj plačujemo s svojim delom dopuste drugim, zato zahtevamo mi od vas, da plačate vi naše dopuste. Mi hočemo ne samo dolžnosti, nego tudi pravic.

Vpeljajte kar hočete, bodite socialni kolikor hočete, samo v miru pustite revnega obrtnika, kateri se ubija od zore do mraka, ne pozna ne šest uradnih ur, ne osemurnega delavnika, kateri z velikim trudom

toliko zasluži, da ne berači in da plača vedno večje davke. Obrtniku se niti ne sanja o kakem dopustu, zato se pa ne norčujte iz njega. Na svoje troške eksperimentirajte kolikor hočete, nikakor pa ne na kožo delavnega obrtnika in tudi ne v škodo splošnosti, ki itak že ogromno trpi pod grozno draginjo.

Naredba o dopustih je lahko dobra in potrebna za druge kroge in razmere, ne pa za obrtni stan.

Naredba pa ni samo neprimerna in neizvedljiva za obrtni stan, nego tudi nevarna industrijskemu delavstvu in skrajno škodljiva poljedelstvu. Priznati mora vsak, da poljedelskemu delavstvu ni mogoče nuditi raznih ugodnosti, katere vživa industrijsko delavstvo, zato pa je že pred vojno vse bežalo s kmetov v tovarne, rudnike itd., poljedelec ni mogel dobiti delavca in ta beg bo sedaj, ko je vojna itak neizmerno povečala delamrznost, še mnogo večji. Danes je poljedelska produkcija jako ogrožena in zelo draga, ker kmetovalec tudi za drag denar ne dobi delavca. Pomnožile pa se bodo nasprotno delavske mase industrije, tlačile bodo s svojo veliko ponudbo mezde, zvečalo se bo izseljevanje delavne sile in s tem manjšala produkcijska moč naše mlade države.

Nikjer drugje ne delajo takih poskusov, nikjer ne poznajo niti tako kratkega delavnega časa, povsod vidijo potrebo mnogega dela in tudi delajo, le pri nas gredo na roko vsem tistim, katerim je na potu naša narodna svoboda in bi radi preprečili našo gospodarsko osamosvojitev. Kakor brez dela ni jela, tako brez dela tudi ni mogoče vrediti gospodarskih razmer, ne odpraviti draginje. Draginje ne odpravimo ne z policijskimi ukrepi, ne z zapori in vladnimi naredbami, nego z vstrajnim produktivnim delom.

Dr. Fran Windischer.

Ob ustanovitvi »Obrtne banke v Ljubljani«.

Stanovska organizacija slovenskega obrtništva je dosegla v novih razmerah že jako lepo stopnjo. Kar še manjka v prisilni stanovski organizaciji v posameznih strokah, se pridno izpopolnjuje in dovršuje. Ker stanovska organizacija niti prostovoljno niti prisilna ne more biti sama sebi namen, je povsem prirodno, da začno organizirani obrtniki, ki vsled obstoja svoje organizacije prihajajo česče do medsebojnih

pogovorov o svojih potrebah in težnjah, razmišljati osobito v sedanjih prilikah tudi o tem, kako si z združenimi močmi izboljšajo svoje gospodarske in obratovalne prilike. Glavna važnost in pglavni pomen stanovskih organizacij produktivnih stanov leži prav v tem, da se organizirani obrtniki izpoznavao ter tako tekom svojih razgovorov in posvetovanj prihajajo do tega, da ne gre držati rok križem, če jim gospodarske prilike niso pogodno, marveč da jim je dana možnost, pomagati si z združenimi močmi do boljših razmer. Vzgledi jih navajajo do tega, pa tudi prepričevalna beseda naprednejših in razboritejših tovarišev, da si morejo svojo usodo delati v mnogem oziru tudi sami. Vzpodbujajoč drug drugega, se jim ustali prepričanje da je zmagljivo in dosegljivo marsikaj z združenimi silami, kar si vsak posamezni ne bi upal doseči.

Stanovske združbe obrtnikov so predhodnice skupnih gospodarskih naprav. Stanovsko organizirani obrtniki navadno kmalu pridejo do tega, da začno misliti na zgraditev gospodarskih naprav, ki so potrebne njihovemu stanu v celoti ali pa posameznim njihovim skupinam in strokam.

Razveseljivo dejstvo je, da so naši domači obrtniki že prišli do tega, da si ustanavljajo skupne gospodarske naprave. Položaj našega obrtnika je danes tak, da ne more stati več ločen sam zase kot zakrknjen individualist, marveč da mora skušati dobiti opore in zaslombe v svojem obratovanju pri svojih tovariših. V novih gospodarskih razmerah, ki so nastopile po vojnih grozotah, je naše obrtništvo prisiljeno, da v mnogem oziru ubira nova pota. Razmere so se zelo predručile. Odpirajo se lepe prilike za delo in zaslužek, ali položaj obrtnika našega je postal na drugi strani mnogo težavnejši. Nima le velikih skrbi za obratovališče, za opremo svoje delavnice, za uravnanje razmerja do delavstva in uslužbencev. Povsem nove skrbi mu nastajajo dandanašnji, ki mu dajejo opravka dovolj, če hoče vsaj za silo vzdržati svoj obrt v rednem teku. V prejšnjih časih so mu nosili blago, potrebščine, orodje, delovne pripomočke takorekoč v hišo. Komaj se je včasih otresal vsiljivih prodajalcev. Danes pa ima mnogokateri obrt prav nadležne in moreče skrbi, da se založi tudi le z najpotrebnejšimi stvarmi za svoj obrat. Najpotrebnejše orodje, surovine in polfabrikate se s težavo dobi. Če nabavlja potrebščine vsak posameznik zase, namerja na največje težkoče. Razmere so se poostrele za mnoge obrte v toliki meri, da so naši obrtniki, zlasti tudi v Ljubljani, naravnost primorani, da mislijo na čimprejšnjo ustanovitev gospodarskih združb. Taka prizadevanja so že v raznih strokah, tako v stavbinski, mesarski, kovinski.

Glede tega so se že vršila različna posvetovanja in pogajanja. Upati je, da bodo marljiva prizadevanja imela kmalu praktičen uspeh. Pri tem pa se že kaže sedaj in se bo, ko te skupne gospodarske naprave prično z delovanjem, pokazalo še jasneje, da obstoja še drug občutni nedostatek v naših gospodarskih uredbah, ki osobito našega malega in srednjega obrtnika zadeva neposredno. Dejstvo je namreč, da v sedanjih razmerah v našem kreditnem ustroju, akoprem je že dosegel lepo stopnjo razvoja, manjka vendar še večjega in krepkejšega kreditnega zavoda, kateri bi sistematično gojil kot posebno stroko kredit, kakor ga potrebuje naš obrtnik. Naši večji denarni zavodi so danes okupirani po velikih nalogah in se od njih skoro ne more zahtevati, da se prilagode,

odnosno specializirajo za posebne potrebe naših obrtnikov glede kreditnih vprašanj. Nove razmere povzročajo nove kreditne potrebe, posebne načine kreditnih kupčij, posebne uredbe kredita, kakor baš odgovarja potrebam obrtnika. V današnjih prilikah je treba celo misliti na to, da se uredi kredit različno za posamezne obrtne stroke. Praktične potrebe same vodijo do novih oblik, ali nastaja potreba, da se spričo takih posameznih kreditnih potreb poskrbi za zavod, ki se bo pečal z raznimi vrstami kredita, kakor so potrebne obrtnikom. Zgledoma je omeniti raznovrstne garancije, ki so potrebne pri naročanju in dobivanju blaga; predujme, potrebne takim obrtnikom, ki prevzemajo dela za daljše dobe, pa dobivajo plačila šele ob doteku gotovih rokov; različne kredite, ki jih razbijo stavbeni obrtniki, potem pa sodelovanje kreditnega zavoda ob skupnih nabavah in razdeljevanju blaga, kupljenega na skupen račun. Dalje je misliti na kredite proti zastavi izdelkov in proti zastavi terjatev, pri čemur prihajajo tudi dobave za vojaštvo in erar v poštev. Danes je v kupčiji treba dokaj kapitala in gotovine. Za kapital in za gotovino pa je jako trda. Obstoječi kreditni viri so za sedanje potrebe in za potrebe, ki v bodočnosti brezdvomno močno narastejo, nezadostni in premajhni, da bi bilo moč v polni meri zadostiti povečanim novim zahtevam. Zadovoljivi rešitvi vprašanja ureditve obrtnega kredita v našem gospodarskem središču se odločno približamo, ko se osnuje nov večji kreditni zavod, kateri uravna svoje poslovanje že od početka tako, kakor ustreza mnogolikim potrebam našega važnega obrtnega stanu. Priprave za osnovanje takega zavoda so dovršene. Želeti je, da obrtniki razumejo važnost take ustanovitve že ob času, ko se bo polagalo temelje denarnemu zavodu, namenjenemu domačim obrtnikom.

Trgovinsko ministrstvo je nedavno dalo dovoljenje za ustanovitev »Obrtne banke v Ljubljani«, ki bo delniška družba. Našemu obrtništvu namenjeni zavod je zasnovan v soglasju s poklicanimi zastopniki naših obrtniških organizacij ob sodelovanju ljubljanske kreditne banke.

Dr. Ladislav Štepihar.

Uvedba mojstrskih preizkušenj za brivski obrt.

Obrtna novela z dne 5. februarja 1907, drž. zak. št. 26, je v § 114 a uvedla možnost polaganja takozvanih mojstrskih preizkušenj. Po tem paragrafu, oz. po izvršilnem razglasu bivšega avstrijskega trgovinskega ministra z dne 28. decembra 1902, št. 20.211 naj bi dobile strokovne zadrage in gotovi učni zavodi pravico, prirejati navedene preizkušnje. Te novejšee določbe obrtnega reda pomenjajo precejšen korak naprej v razvoju obrtnostrokovne izobrazbe ter tvorijo prehod k obligatoričnim mojstrskim preizkušnjam, ki naj v prihodnosti tvorijo poleg izkaza o učni in pomočniški dobi tretji predpogoj za samostojno izvrševanje rokodelskega obrta. Dognano je, da dandanes, posebno na deželi, kjer zadragna organizacija še ni dovolj razvita, oziroma posluje preokorno, ker ni usposobljenih voditeljev, za izobrazbo obrtnega naraščaja v mnogih ozirih še premalo skrbjeno, ker se vajenci tekom učne dobe priučijo večkrat samo

najelementarnejšim strokovnim spretnostim in imajo šele kot pomočniki priložnost, si pridobiti potrebno strokovno usposobljenost. Ker pa za preizkušnjo za pomočnika ni predpisano, da je dotičnik že prestal pomočniško dobo, ampak jo v normalnih prilikah polaga že po prestani učni dobi, dejansko ni prave garancije za to, da bo mladi obrtnik enkrat res usposobljen za uspešno samostojno izvrševanje svojega obrta. In slednjo garancijo baš hoče, seveda zaenkrat samo fakultativno, ustvariti takoimenovana mojstrska preizkušnja. Pri tem bi se doseglo tudi, da se premladim obrtnim pomožnim delavcem, ki še niso v svoji strokovni izobrazbi vsestransko dozoreli, čeprav so izpolnili v § 14 obrtnega reda predpisane predpogoje, v njihovem lastnem interesu kot tudi v interesu odjemalcev začasno zabrani samostojno izvrševanje obrta. Vsi ti momenti, ki so jih obrtne organizacije vedno z vsem povdarkom naglašale, so bili svoj čas merodajni pri sestavi § 114 a) obrtnega reda. Z ozirom na zaostalost in okornost obrtne organizacije v mnogih krajih bivše monarhije je bilo sprejeto v besedilo § 114 a) več omejevalnih določb, kajti navedeni § podeljuje pravico, prirejati mojstrske preizkušnje samo strokovnim zadrugam, ki z uspehom vršijo svoje naloge na polju izobrazbe obrtnega naraščaja (§ 114, lit. e) in § 104 b) in to šele po zaslišanju pristojne trgovske in obrtniške zbornice in eventuelno obstoječe združne zveze. Na ta način je v polni meri poskrbljeno za to, da se mojstrske preizkušnje uvedejo samo pri uspešno delujočih in razvitih zadrugah.

Lahko trdimo, da je brivski obrt v Sloveniji dandanes že na taki višini, da se v smislu citiranega paragrafa obrtnega reda deželni zadrugi brivcev, frizerjev in lasničarjev za Slovenijo v Ljubljani more podeliti pravica do prirejanja mojstrskih preizkušenj. Vsi brivci v Sloveniji so organizirani v navedeni strokovni zadrugi, katere slednja že precej let uspešno zastopa ter si je pridobila mnogo zaslug pri vzgoji naraščaja in pri strogem postopanju pri preizkušnjah za pomagalca. Razvoj brivskega obrta pri nas popolnoma opravičuje uporabo navedenih zakonskih določb. Povdarjamo med drugim, da se vsled najnovejših vladnih odredb sanitarnopolicijskega značaja, s katerimi se je uvedel poseben pravilnik za brivske obrate, zahteve, ki jih zakon stavi napram samostojnim brivskim mojstrom tako velike, da jim morejo zadostiti samo oni, ki so v vsakem oziru v svoji strokovni usposobljenosti vsestransko dozoreli. Baš na ta način bo mogoče zapreti pot do samostojnega izvrševanja obrta vsem: onim mlajšim neizkušnim pomožnim delavcem, ki jih dosedanje določbe zakona o učni in pomočniški dobi, oziroma o dispenzi še vedno ščitijo, s čemer bo zadoščeno tudi sedanjim strogim sanitarnim predpisom. Z uvedbo mojstrske preizkušnje se bo brivski obrt brezdvomno zelo povzdignil. Ker zahteva § 114 a) obrtnega reda posebno popolno obvladanje preračunavanja stroškov za navadna obrtna opravila kot tudi temeljno znanje obrtnega knjigo-in računovodstva, se bodo mladi mojstri s tem navajali k smotrenemu in racionalnemu obratovanju in jim bo s tem eksistenčni boj v veliki meri olajšan. Kar pa je glavno, z ozirom na to, da bodo v smislu citiranega paragrafa 5 l. po veljavnosti tozadevne naredbe samo takozvani »izprašani mojstri«, to je mojstri, ki so z uspehom prestali mojstrsko preizkušnjo, upravičeni, imeti vajence, bo za temeljito vzgojo obrtnega naraščaja v polni meri poskrbljeno. Ta slednja določba

sloni na pravilni presoji, da naj samo popolnoma usposobljeni mojstri vzgajajo vajence, kar naj bo obenem nagrada za vse, ki se podvržejo mojstrski preizkušnji.

S tem, da dobi deželna zadruga brivcev pravico, v svojih pravilih poskrbeti za prirejanje mojstrskih preizkušenj, bo storjen pri nas nov korak k povzdigi obrtne strokovne izobrazbe. Kakor hitro se bo v Sloveniji razvila iz sedanjih kolektivnih obrtnih zadrug potrebna strokovna združna organizacija, za kar obstojijo vse možnosti, ker v najnovejšem času tudi naša obrtna zakonodaja podpira to združno prenosno, bo mogoče polagoma tudi pri drugih obrtnih upeljati mojstrske preizkušnje in končno navedeno institucijo vsestransko izvesti. Ko bo to delo izvršeno, pa bo mogoče statuirati obligatorične mojstrske preizkušnje, s čemer bo obrtna strokovna izobrazba dosegla ono višino, za katero obrtne organizacije že od nekdanj stremijo.

Na podlagi teh izvajanj pozivljamo deželno vlado za Slovenijo, naj v lastnem delokrogu v smislu določb § 114 a) obrtnega reda dovoli deželni zadrugi brivcev, frizerjev in lasničarjev v Ljubljani, da v svoja pravila stavi določbe o mojstrski preizkušnji, da te določbe sestavi na podlagi vzorca za »mojstrski preizkuševalni red za zadruge«, kot ga je sestavilo bivše avstrijsko trgovsko ministrstvo z razglasom z dne 28. decembra 1907, št. 20.211, in da tako izpopolnjena pravila s preizkuševalnim redom vred predloži v odobritev.

Prvi jugoslovanski obrtniški shod na Koroškem.

Obrtniških organizacij geslo mora biti, naša organizacija je nepolitična, a to veljaj le tako daleč, kolikor politika ne ubija naše organizacije; tega se mora obrtništvo zavedati. Če pa kot stanovska, nepolitična organizacija zamore skupnosti naše države kaj doprinesti, je iste tudi dolžnost, da to stori. V tem slučaju ima organizirano obrtništvo kot državnostorni stan ravno sedaj lepo priliko in sicer tekoči mesec v naši državi tri praznike skupaj, to je 27. nedelja, 28. Vidov dan kot državni praznik in 29. praznik sv. Petra in Pavla.

Porabimo tovariši to lepo priliko in organizirajmo skupni izlet na Koroško. Pokažimo našim tovarišem onkraj Karavank moč in ponos naše organizacije. Zamuditi ne smemo nobene prilike, da jim pokažemo, kako si želimo skupnega delovanja za stanovsko korist ter za moč in dobrobit vseh naših državljanov. Ob tej priliki nam bo dana možnost našo organizacijo raztegniti v najzapadnejši del naše Jugoslavije, kjer čaka obrtništvo še lepa prihodnost, ako ne bomo zaspani.

Izkoristimo sedanj trenutok kot obrtniki v lastni prid, sicer nas bode tujezemstvo gospodarsko podjarmilo s svojo delavnostjo. Kot zavednim Slovanom nam veleva dolžnost, da za svoje koroške brate kaj storimo.

Pozadevni izlet organizirajo sporazumno Zveza obrtnih zadrug v Ljubljani, Zveza v Celju in pa Občeslovensko obrtno društvo v Celju z enotnim geslom: »Prvi jugoslovanski obrtniški dan na Koroškem«.

lnž. chem. Srečko Ferjančič:

O občin načelih začasne nemško-slovenske kemiške terminologije.

»Gorjačarji, tatovi in cigani po svojem govoré; kogá za silo nam v bukvah jézik svoj imeti brani?«
Prešeren.

Iz kotov vséh od Skjapthov do Šamanov tak kakor srake gnezda vkup nosimo besede tuje, z njim' obogatimo slovenskih novi jézik Ilir'janov.«
Prešeren.

Ker je te dni začela delovati komisija za začasno nemško-slovensko kemiško terminologijo, se mi zdi umestno, da predložim javnosti nekaj misli o občin načelih take terminologije.

A. Cilj terminologije.

Cilj vsake terminologije kake ezaktne vede (fizike, kemije itd.) je ta, da se vsakemu pojmu dotične vede enoumno (eindeutig) koordinira beseda ali skupek besed na tak način, da zamore po predvidenju slediti jezikovni pojem tudi vsem premenam, izpopolnitvam, spajanjem itd. odgovarjajočega vedinega pojma — da torej obdrži jezikovni pojem gotovo gibkost.

Popolnoma ne doseže tega cilja nobena sedaj ekzistujočih terminologij; popolno bo rešena ta zadača šele v bodočem internacijonalnem dorazumnem jeziku, o katerem doslej ne vemo niti malo, kako bo izgledal. Gotovo je, da bodo Wilsonova načela, kadar se bodo popolnoma udejevala, dajala vsakemu narodu možnost, da si bo razvil in gojil svojo lastno kulturo; v medsebojno dorazumevanje pa se bodo vsi narodi zedinili na internacijonalen dorazumni jezik, ki se ga bosta posluževali zlasti trgovina in veda. V vsaki nacijonalni državi se bosta gojila v šolah samo dva jezika: nacijonalni (državni) in pa internacijonalni. (Gojitev manjšinskih jezikov bo prepuščena dotičnim manjšinam.) Čim višje šole, tem bolj bo prevladoval v njih internacijonalni jezik, zlasti pri realnih predmetih, in tako bo temu jeziku mogoče, da se bo asimptotički bližal idealnemu jeziku in njegova terminologija idealni terminologiji. Ta najvišji cilj vsakega delovanja na terminološkem polju je seveda še silno, silno daleč, in njegove terminologije obstojajo šele začetki — to so številke, matematiške in kemiške formule ter note.

Za enkrat je treba, da goji vsak kulturni narod vedo v svojem nacijonalnem jeziku. Treba pomisliti, da se bodo v svrhu dorazumevanja z neukimi (s širokimi sloji ljudstva, z neukimi delavci itd.) morale gojiti nacijonalne terminologije tako dolgo, dokler se bodo nacijonalni jeziki sploh govorili. Tudi te nacijonalne terminologije pa naj se po možnosti približujejo idealu enoumnosti in naj medsebojno ne divergirajo, to se pravi, naj kljubujejo puristiškim navdihom in obdrže izraze, ki so že pomednarodeli — to so zlasti izrazi iz jezikov, ki so že mrtvi, ker baš ti izrazi so fixirani enkrat za vselej, in njihov pojem se ne premika več.

Naš drugi cilj je torej ta, da si ustvarimo v enotni jugoslovenski državi enotno in enoumno jugoslovensko nacijonalno terminologijo. Lahko rečem

»ustvarimo«, zakaj narediti si jo moramo tako, kakor si gradimo ljubljansko univerzo, zagrebško tehniko in vso našo jugoslovensko kulturo — iz nekaterih početkov, v ostalem pa iz demobilizacijske in kompenzacijske robe, iz razmetanega materijala, ki ga je treba spraviti v sklad in red.

Previdno je, da se bo izobrazil v par desetletjih enoten jugoslovenski jezik, najprej kot dorazumevni, potem kot državni in končno kot materinski jezik. Ta jezik bo razpolagal z besednim zakladom vseh slovanskih narečij naše države, bo imel vso njih gibčnost in estetsko lepoto ter bo vrhu tega pod vplivom okoliščin, zlasti vsled svoje rabe v vedi, tehniki in trgovini brez dvoma mnogo lažje tvoril sestavljenke nego naša današnja narečja. Zato bo ta »jugoslovenski jezik« eden najbogatejših jezikov sploh; njegov besedni zaklad, ki bo obsegal vse korene vseh slovanskih narečij naše države, mu bo omogočil zelo, točno in opredeljeno koordiniranje pojmov.

Podobno zgodovino ima angleški jezik, ki se je razvil iz čisto germanskega anglosaškega jezika. Po francoženi Normani so vrinili v ta jezik kopo romanskih debel; temu n. pr., kar je Anglosaks imenoval »town«, je rekal Norman »city«, sčasom pa sta se stranki pobotali, obe sta rabili oba izraza, a z vsakim sta označali nekaj drugega — zgodila se je diferencijacija pojmov. »City« je značilo mesto, kjer so prebivali aristokratski Normani, v »townu« pa so stanovali svobodni Anglosaksi; in ta razloček je ostal do danes. In angleški jezik, ki je tačas nastajal, je na ta način obogatel, in danes je angleščina, ki je bila nekđaj konfuzna zmes anglosaščine in starofrancoščine, eden najbogatejših jezikov sveta, ki nas zadivlja z obilico in točno opredeljenostjo svojih izrazov. Na sličen način so Nemci nabrali in nanosili iz vseh svojih narečij obilico izrazov v enoten književni jezik. Zvezanemu živalskemu mehu so rekali v enem narečju »Balg«, v drugem »Schlauch«; dandanes v književni in znanstveni nemščini nihče ne zamenja »Balg-a« s »Schlauch-om« itd.

To pot sta hodila jezika, ki sta danes najbogatejša; romanski jeziki so ostali mnogo čistejši, so pa tudi mnogo revnejši v izrazih; homonymov v njih kar mrgoli.

Jugoslovenski jezik bo torej hodil isto pot, katero sta prehodila angleški in nemški jezik; njegov razvoj bo silnejši nemščininemu, ker bo jugoslovensčina nabirala svoj besedni zaklad iz sličnih narečij. Danes je pri nas še velika konfuzija, Slovenec in Hrvat se težko sporazumeta, kaj znači beseda »stol« enemu in kaj drugemu. Bodoči skupni jezik bo razpolagal z izrazi »miza, trpeza, stol, stolec, stolica« in bo koordiniral vsakemu teh izrazov čisto točno opredeljeno drugo stvar, kateri se bode reklo ob Soči ravno tako kakor ob Vardarju (menda v Varni prav tako). Ta enotnost bo dosežena najprej pri znanstvenih, tehniških in trgovskih izrazih ter se bo pomalem razširjala na vedno preprostejše pojme; v najvsakdannejših besedah se bomo razlikovali morda še stoletja. (Hrvatska narečja se do danes razlikujejo baš v besedah: što, kaj, ča — v vsem družem skoroda ne več.)

Tudi našemu drugemu cilju še nismo blizu. Trebali bi enoten jugoslovenski znanstveni in tehniški slovar, ki naj bi ga izdala enotna jugoslovenska akademija ved; ali na tega ne moremo čakati. Izdajo takega slovarja bodo pa silno olajšala predela, za-

časne zbirke izrazov. Veliki slovar bo izšel zunaj slovenskega ozemlja, in lahko bi se zgodilo, da bi bilo v njem zelo malo onih izrazov, ki so v rabi na Slovenskem. Mi, deli jugoslovenskega naroda se namreč še vrlo malo poznamo med seboj, Srbi in Hrvatje jedva vedo za našo kulturo (kakor mi jedva za njihovo) in tudi ne vedo za naše izraze — pa so sami v največji zadregi za izraze in si pomagajo z nemškimi, italijanskimi, madžarskimi, grškimi in turškimi. Naj vzamejo slovenske mesto njih! Ali v to je treba, da jim jih pokažemo, da jih zberemo in jim jih prinesemo na krožniku: Tukaj jih imate! Potem lahko začnemo diferenciacijo pojmov.

To naj bo namen začasnih nemško-slovenskih terminologij za razne stroke. To niso morda predela za kako bodočo enotno slovansko terminologijo. Saj se tudi ni naredila enotna romanska ali germanska terminologija, zakaj vsak romanski in germanski narod je gojil svojo lastno kulturo v svoji nacionalni državi. Enotna slovanska terminologija bi imela samo tedaj misel, če bi se stvoril slovanski dorazumni jezik; v poštev pride ruščina, bolj nego češčina. Verjetneje pa je, da se bo stvoril brez prehodnega slovanskega dorazumnega jezika internacionalni dorazumni jezik.

Résumé:

Glavno je enoumnost!

Naš najvišji in najdaljnji cilj je internacionalna terminologija.

Najbolj moramo stremiti proti enotni jugoslovanski terminologiji.

Kot predela izdamo začasne slovenske terminologije za vse stroke.

Začasna kemiška terminologija mora iziti kmalu, delo je treba pospešiti, ker naša razvijajoča se kemiška veda in kemiška industrija jo rabita vsak dan bolj. Ker je delo itak začasno, ni, da bi pretehtovali vsak izraz takorekoč na miligrame natanko. Tako delo je na mestu in potrebno v časih mirnega razvoja; zdaj pa, ko se vrši razvoj naše kulture s tako strahovito naglico, ga moramo mi z našo terminologijo dohitevati, in sicer gre čas preko nas, in na polju naše terminologije nastane — kaos, v katerem se vrine v rabo polno tujk in neokretnih skovank.

S tem seveda ni rečeno, da bo ta terminologija skrpučana kar v naglici. Zgoraj navedenih ciljev se ne bo pustilo iz oči.

Naši shodi in zborovanja.

Shod obrtnega društva v Brežicah. je bil jako dobro obiskan. Zborovanje je otvoril in vodil tov. Josip Holy, ki je najprej pozdravil predsednika slov. obrt. društva v Celju, tov. Rebeka, tovariše iz Sevnice, Rajhenburga, Vidma itd. in vladnega komisarja dr. Levičnika. Nato je govoril o politiki in obrti. Žel je obilo pritrjevanja. Tov. Rebek in Celja je razložil pomen in potrebo stanovske organizacije, starostnega zavarovanja, o nabavi strojev, o trgovski in obrtniški zbornici. Tudi njegova izvajanja so žela mnogo priznanja. Tov. Zalokar iz Brežic je govoril o skupnih velikih delavnicah in o kreditu. Njegov govor je jako zanimal vse zborovalce in so mu tudi pokazali z obilim priznanjem. Tov. Grobušček iz Brežic je prečital resolucije obrtniškega zbora v Celju dne 9. nov. 1919, ter so

se te resolucije enoglasno sprejele tudi za svoje. Slovensko društvo v Brežicah šteje 73 članov. Tovariši širom slovenske domovine, sledite svojim brežiškim tovarišem, ki so pokazali, kaj se da z marljivim delom doseči. Veliko število članov njihovega društva jim dela vso čast.

Zadružna naznanila.

Uredništvo in upravništvo »Obrtnega Vestnika« načelstvo »Deželne zveze kranjskih obrtnih zadrug« in »Deželne zadruge brivcev itd.« opozarja, da se mora za zahtevane pismene odgovore priložiti vprašanju potrebne poštne znamke.

Deželna zadruška dimnikarjev za Slovenijo premestila je pisarno v palačo trgovske in obrtniške zbornice, Bethovnova ulica št. 10, Ljubljana, na dvorišču, pritrlično. Uradne ure v pondeljek, sredu in petek od 9—12 dop. in od 2—5 ure popoldan. Po dolgem trudu je odobrila vlada zdaj cenik in se bo takoj pomnožil in razposlal članom, kakor ga dobi načelstvo v roke. Vsled velikanskih tiskovnih stroškov, drage poštnine, trebalo bo povrniti izredne stroške z vpošiljatvijo poštne znamke. Opozarja se tudi, da kdor želi odgovorna svoja vprašanja naj priloži pismu znamke za odgovor, istotako za vrnitev delavskih knjižic.

Skupna obrtniška zadruška v Središču sklenila je na svojem občnem zboru dne 9. V. t. l. da se v smislu naredbe deželne vlade z dne 15. nov. 1919. reorganizira v strokovne skupine ter da v ta namen ustanovi zadruško trgovcev za sodni okraj ormoški; zadruško oblačilne stroke in zadruško stavbne stroke za okoliš Središki, ter zadruško aprovizacijske obrti za sodni okraj ormoški. Tozadevna dela vodi g. Jakob Zdravec, podpredsednik zveze obrtnih zadrug. Občni zbor je nadalje sklenil, da se v namen gojitve skupnosti duha in pospeševanja naobrazbe ustanovi posebno obrtno društvo z sedežem v Središču. Le vrlo naprej!

Zveza kranjskih mlinov je na občnem zboru v Ljubljani dne 12. maja t. l. svoje pravila spremenila ter se z razširitvijo svojega delokroga na celo Slovenijo odslej imenuje »Zveza mlinov v Sloveniji«. Sedež je v Ljubljani. Namesto odstopivšega g. Kuralta bil je voljen predsednikom g. Ivan Knez, posestnik umetnega mlina in predsednik trgovske in obrtne zbornice v Ljubljani, podpredsednikom pa g. Jakob Zdravec, paromlinar v Središču. Tajniške posle je prevzel g. Dr. Štempihar. Želeti je, da mlinarji tej važni stanovski korporaciji polnoštevilno pristopijo, ter se začnejo zavedati resničnega pregovora, da je le v slogi moč!

Razno.

Nova naredba deželne vlade. Deželna vlada za Slovenijo nas je hotela osrečiti z novo naredbo, čeravno ni upravičena do nje. Osrečiti je hotela obrtni stan z naredbo o dopustih. Kar nenaodoma, brez vprašanja prizadetih obrtnikov, jo je hotela spraviti v javnost, čeravno je sama vlada vedela, da ni upravičena izdati tako naredbo. Obrtni krogi so le slučajno zvedeli o tem, kaj kuha vlada, pa so ji povedali tako odločno in jasno svoje mnenje, da ji bode najbrže prešlo veselje do takih poizkusov, s katerimi prodaja in obdeluje našo kožo. Takoj, ko so obrtniki zvedeli

namero vlade, so se zbrali načelniki vseh zadrug v Ljubljani in okolici, razpravljali o nameravani naredbi in sklenili, da gredo vsi k vladi. To so tudi storili drugi dan in šli k vladi, ji povedali, da se ne pustijo ubijati in norčevati se iz sebe in da dajo vsemu osebju dopust za vedno, če vlada izda tako naredbo. Obrtniki bodo delali sami. Toliko bodo že naredili, da bodo prerediti sebe in svojo družino. Da bi pa delali še za druge, ki z malo izjemami nas nočejo poznati in podpirati, tega pa ne. Drugo vprašanje je, če bo naše delo potem moglo kriti vse potrebe in zahteve. O tem pa naj razmišljajo birokratje pri zeleni mizi.

Svedre za kamnolome in pile. Urad za pospeševanje obrti v Ljubljani razpolaga čez večjo množino starih pil kakor tudi jeklonih svedrov za kamnolome in kladive. Cena 6 do 8 K za kg. Interesenti-obrtniki naj se takoj obrnejo na ta urad.

Gg. obrtnikom-mojstrom, ki imajo invalide-vajence, naznanjamo, da smejo invalidi-vajenci izostati iz delavnic le tedaj, kadar se izkažejo s službenim listom kr. invalidne šole ali invalidskega oddelka in vsakokrat le toliko časa, kolikor je razvidno iz službovnice. Vsako neopravičeno izostajanje naj blagovole gg. mojstri naznaniti invalidskemu oddelku pri po-verjeništvu za socialno skrbstvo.

Obvezni polletni tečaj na državni podkovski šoli v Ljubljani se prične dne 1. julija t. l. Za vstop v tečaj je vložiti na vodstvo državne podkovske šole v Ljubljani do 15. junija 1920 prošnjo, ter ji priložiti:

1. rojstni in krstni list,
2. domovinski list,
3. zadnje šolsko spričevalo,
4. učno spričevalo,
5. ubožni list in
6. zdravstveno spričevalo.

Pouk v podkovski šoli je brezplačen; učenci dobivajo redno državne podpore ter imajo prosto stanovanje v zavodu, skrbeti pa morajo sami za hrano in potrebne učne knjige. Poleg podkovstva se poučuje ogledovanje klavne živine in mesa. — Vodstvo državne podkovske šole.

Stavka — zločin. Ruski boljševiški komisar za industrijo je napram dopisniku pariškega »Petit Journala« izjavil, da se stavka smatra v Rusiji za zločin. »Nihče nima pravice, zapustiti delo, vsak se mora posvetiti skupnosti«.

Proti kartelu usnjarjev. V soboto popoldne so nameravali veleusnjarji iz Hrvatske v Zagrebu ustanoviti svoj kartel »Derma«. Iz raznih krajev pa je prišlo na zborovanje veliko malih obrtnikov, ki so protestirali proti ustanovitvi kartela tovarnarjev. Zborovanje se je končalo brez uspeha. Tudi zveza hrvaških obrtnikov je protestirala proti ustanovitvi »Derme«.

Drakonične kazni. Nekateri obrtniki v Celju so bili kaznovani zaradi zamud svojih vajencev pri obiskovanju obrtne nadaljevalne šole. Te kazni se glasijo na 400 do 1000 K in to za enkratno zamudo. Iz tega bi se dalo sklepati, da se bo prihodnja kazen glasila na 6 mesecev ječe in tretja kazen na smrt na vešalih. Smo seveda prijatelji šole in želimo, da se z vso strogostjo odpravi zanemarjenje obrtne nadaljevalne šole. Toda svoječasno so se glasile kazni za zamude na 2—10 K in je skok od 2 na 400 K tudi z ozirom na sedanjo valuto le prehud.

Potni listi za klavno živino. Okrajno glavarstvo v Celju razglša, da morajo županstva za vsako klavno živinčce, ki se odproda iz občine, izdati živinski potni list na ime prodajalca. Na drugo stran potnega lista pa je vpisati ime in bivališče nakupovalca (mesarja ali oblastveno upravičenega živinskega trgovca) in nakupno ceno za 1 kg žive teže. Pravilnost podatkov morata s podpisom potrditi prodajalec in župan ali v njegovi odsotnosti obč. odbornik tudi z uradnim pečatom. Občinski mesoglednik ne sme poprej dovoliti klanja, predno se mu tako opremljen živinski potni list ne izroči. Mesogledniki morajo živinske potne liste zbirati in jih redno 15. in 30. vsakega meseca potom županstva vposlati okrajn. glavarstvu. Župani so osebno odgovorni za točno izvršitev. Napadne napovedbe na živ. potnih listih bodo sodišča kaznovala kot varanje javnih oblasti.

Vse tovariše obrtnike

odjemalce našega lista ponovno prosimo, na nam takoj nakažejo naročnino za list, ker le v tem slučaju je obstoj lista mogoč. Veliko smo že žrtvovali za list iz svojega. Kdor ne misli plačati lista, naj ga vrne, oziroma bi ga moral vrniti takoj v začetku. Kdor bi vrnil list šele sedaj po tolikem času, bi pokazal s tem jako malo pojmovanja tovariških dolžnosti. Povdarjali smo že v zadnji številki, da nam je list neohodno potreben, če hočemo zboljšati svoj gospodarski položaj in uspešno zastopati svoje stanovske koristi. Zato pa pričakujemo od vseh tovarišev, da nam bodo poslali takoj zaostalo naročnino.

Izdajatelj konzorij »Obrtnega Vestnika«.
Odgovorni urednik Engelbert Franchetti.
Tiskarna Makso Hrovatin v Ljubljani.

24-5 **ANTON TONEJC & Comp.**
Glavna zaloga Rogaške kisle vode za Štajersko
in Koroško vedno vseh vrst v zalogi.
Kupuje in prodaja vse vrste deželnih pridelkov.
Maribor, Mlinska ulica št. 23.

Prodám novo kolo (Schwungrad)
za urarski draxsel.
Ant. Murovec, Radovljica.

**Raznovrstno železnino,
orodje za obrtnike in
poljedelske stroje**

☛ priporoča stara domača trvdka

FR. STUPICA v Ljubljani

Marije Terezije cesta št. 1. 24-15

Čevljiarska zadruga z o. z. v Žireh

— nad Škofjo Loko —

izdeluje vsake vrste

od priprostega do najfinejšega izdelka ter prevzema v izvršitev vsako količino po naročilu točno, solidno in po sedanjim razmeram primernih cenah. Izvoz vsepovsod.

Priporoča se slavnemu občinstvu za mnogobrojna naročila. 24—16

F. K. KAISER, puškar

12-13 Ljubljana, Šelenburgova ulica 6

priporoča svojo bogato zalogo pušk kakor tudi druge potrebščine za lov in ribji lov.

Srečko Potočnik

Ljubljana, Šelenburgova ulica 6, I. nadstropje.

Razpošilja za celo Jugoslavijo kroje za krojače in šivilje, ki si žele novih, modernih krojev.

Poslati je treba le mero in dobi se v najkrajšem času obleko, površnik, plašč, kostum ali krilo moderno napravljeno.

— **Kroj po meri.** —

24—21

MATIJA PERKO

stavbeni in pohištveni mizar v Zg. Šiški pri Ljubljani, Celovška cesta 24—16

vporablja v svojem obratu samo najboljše blago.

Izvršitev točna. — Cene zmerne. — Za izvršena dela se jamči.

Pravi firnež

v priznano najboljši in zanesljivi kakovosti.

Vse vrste barv, suhih in oljnatih, barve za obleke, mavec (gips), mastenec (Federweiss), strojno olje, prašno olje, karbolinej, steklarski in mizarški klej, pleskarske, slikarske in zidarske čopiče, kakor tudi druge v to stroko spadajoče predmete

ima še vedno v zalogi tvrdka

A. Zankl sinovi

— Ljubljana. —

➔ Ceniki se sedaj ne pošiljajo.

20—16

I. in največja jugoslovanska tovarna za barvanje, kemično čiščenje, pranje in svetlo-likanje perila.

➔ **Barva** vedno vsakovrstno blago,

➔ **čisti** obleke,

➔ **pere** vsakovrstno perilo in hodi brezplačno na dom iskat,

➔ **svetlo lika**

ovratnike, zapestnice, srajce.

Jos. Reich.

Tovarna: Poljanski nasip štev. 4.

Podružnica: Šelenburgova ulica 4.

Poštna naročila se točno izvršujejo.

Nujna dela se takoj izvršujejo.

Westinghouse
Watt
Kremenezky
Metax
Eksport & Import

24-16

24-7

Svetla

Baterije zarnice vseh tipov
elektrotehn. predmeti
Gen. rep. za kraljestvo SHS
Janko Pogačar Ljubljana Mestni trg 25

Drogerija
I. C. Kotar
Ljubljana
Wolfova ulica št. 3.
Fotomanufaktura

24-22

Mestna hranilnica ljubljanska

Ljubljana, Prešernova ulica št. 3,

je imela koncem leta 1918 vlog K 80,000.000
in rezervnega zaklada . . . » 2,000.000

Sprejema vloge vsak delavnik.

Hranilnica je pupilarno varna.

Za varčevanje ima vpeljane lične

domače hranilnike.

Posoja na zemljišča in poslopja na Kranjskem
proti 4% in proti 1% odplačevanju na dolg.

V podpiranje trgovcev in obrtnikov

ima ustanovljeno 24-20

-- Kreditno društvo. --

JADRANSKA BANKA

Delniška glavnica: K 30,000.000.—. Rezerva
nad K 10,000.000.—.

Podružnice: Dubrovnik, Dunaj, Kotor, Ljubljana,
Metkovič, Opatija, Split, Šibenik, Trst, Zader.

Ekspozitura: Kranj. **Brzovjavni naslov:** Jadranska.

Sprejema: vloge na knjižice, vloge na tekoči
in žiro-račun proti najugodnejšemu obrestovanju.

Rentni davek plača iz svojega.

Kupuje in prodaja: menice, devize, vred-
nostne papirje itd.

Izdaja: čeke, nakaznice in akreditive na vsa
tu- in inozemska mesta.

Daje predujme: na vrednostne papirje in na
blago ležeče v javnih skladiščih; daje trgovske
kredite pod najugodnejšimi pogoji.

Prevzema: borzna naročila in jih izvršuje naj-
kulantneje. 12-9